

A new expansion in the international public relations: Albania case study

Uluslararası halkla ilişkilerde yeni bir açılım: Arnavutluk örneği

Sema Yıldırım Becerikli¹
Nazif Bozkurt²

Abstract

Country case studies enrich international public relations literature day by day. Analyzing different countries in the context of public relations facilitates our understanding of various social, cultural, historical, and governmental aspects in different regions of the world. For researchers, Albania is a riveting country with a turbulent history. The Republic Of Albania left one century behind deriving from Ottoman era, nation-state building era, socialism era, and multiparty democracy era. This paper is a modest attempt to explore the evolution and the texture of public relations in Albania. Literature review, in-depth interview, and observation have been used as basic data collection methods for this research. Albania case study states that during the last decade, as a potential candidate for membership and being in the process of integration to European Union, Albania gives special attention to building a modern public relations field particularly through public administration reforms, universities, and civil society organizations. The analysis of Albania case and public relations practices will prove beneficial to public relations and communication professionals who need to operate in different regions of the world.

Keywords: International Public Relations; Albania; Case Study Analysis.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Özet

Uluslararası halkla ilişkiler literatürü, ülke örnekleri çalışmalarıyla gün geçtikçe zenginleşmektedir. Ülke örnekleri analizleri yoluyla dünyanın farklı coğrafyalarında, farklı yönetim biçimleri, farklı tarihler, farklı kültürler ve farklı toplum yapılarına sahip yerlerde halkla ilişkilerin gelişim seyrini daha iyi kavramamız mümkün olmaktadır. Yüzyılı aşkın çalkantılı tarihiyle araştırmacılar için ilginç bir ülke olan Arnavutluk Cumhuriyeti; Osmanlı dönemini, ulus-devlet inşa sürecini, sosyalizm dönemini ve çok partili demokrasi dönemini deneyimlemiştir. Bu çalışmada Arnavutluk örneği üzerinden, ülkedeki halkla ilişkilerin gelişim seyri ve dokusu analiz edilmeye çalışılmaktadır. Veri toplama tekniği olarak literatür taraması, derinlemesine mülakat ve gözlem kullanılmıştır. Çalışmada 2000'li yıllardan itibaren potansiyel aday statüsü ile Avrupa Birliği'ne entegrasyon sürecindeki ülkenin modern halkla ilişkiler çalışmalarına özel bir önem verdiği ve son on yıldır halkla ilişkiler faaliyetlerini kamu yönetimi reformları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları üzerinden örgütlediği saptanmıştır. Arnavutluk örneğinin analizi ve halkla ilişkiler uygulamaları dünyanın farklı yerlerinde halkla ilişkilerle uğraşan uzmanlara ve iletişimcilere faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Halkla İlişkiler, Arnavutluk, Örnek Olay Analizi.

¹ Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü. semabecerikli@gmail.com

² Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü. bozkurt.nazif@gmail.com

1. Giriş

Halkla ilişkiler disiplini gün geçtikçe alanını çok yönlü olarak genişletmeye devam etmekte ve hem ulusal hem de uluslararası ölçekte eş zamanlı olarak varlık ve faaliyet göstermektedir. Halkla ilişkiler disiplini, bir yandan sosyal bilimlerin; iletişim, siyaset bilimi, sosyoloji, psikoloji gibi birçok alandaki birikimlerden faydalanırken diğer yandan uluslararası alanda farklı tarihsel, siyasal, kültürel ve ekonomik yapılara sahip ülkelerin halkla ilişkiler faaliyetlerini ve gelişimini incelemekte ve bu yönde araştırmalar yapmaktadır.

Uluslararası halkla ilişkiler alanı, çalışma konusu gereği kültürlerarası bir nitelik taşımaktadır. Çünkü bu alanda ülkelerin sahip olduğu düzey, ulusların yasal/siyasal/ekonomik/teknolojik durumları, medya yapısı, kültürel doku gibi farklı unsurlardan oluşan bir bileşke tarafından oluşturulur. Bu süreçte, kendi kültürümüz de dâhil olmak üzere farklı kültürleri öğrenerek halkla ilişkilerin ne olduğuna ve ne olabileceğine ilişkin anlayışımızı geliştiririz (Botan'dan akt. Becerikli, 2005). Uluslararası halkla ilişkiler çalışmalarında, ülkelerin sahip oldukları benzerlikleri ve farklılıkları da kapsayacak şekilde her bir örneği kendi bağlamında değerlendirerek, etnosentrik bir perspektiften uzak bir yaklaşımla analizler yürütmek gereklidir.

Bu makalenin amacı; neredeyse yüzyıl öncesine kadar dünyada adı duyulmamış ve tarihi inişlerle-çıkışlarla dolu olan bir Balkan ülkesinin, Arnavutluk'un halkla ilişkilerini tarihsel, siyasal, kültürel ve eğitim sistemi düzlemlerinde araştırmak ve incelemektir. Arnavutluk örneği, halkla ilişkiler disiplininin -nispeten- yeni olan başlangıcı ve gelişimi açısından öznel ve önemlidir. Arnavutluk Cumhuriyeti'nin siyasi tarihi ve toplumsal bağlamı üzerinden halkla ilişkilerin gelişimine doğru giden yol analiz edilmeye değer bir niteliktedir.

Arnavutluk'taki halkla ilişkiler alanı özelinde, araştırma kapsamında yapılan literatür taramasında herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Halkla ilişkiler ve iletişim alanlarında yayın yapan *PR Review* dergisinin 2008-2013 yılları arasındaki sayıları ile *EJC* ve *IJOC* dergilerinin 2013 yılında yayınlanmış sayılarında Arnavutluk'a ilişkin herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan internet araştırması neticesinde "Arnavutluk ve Halkla İlişkiler" konusu üzerine ülkemizde yazılmış herhangi bir çalışmaya da rastlanmamıştır. Öte yandan literatürde, Arnavutluk ile Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti ilişkileri üzerine; Banu İşlet Sönmez'in, "II. Meşrutiyette Arnavut Muhalefeti" ve Halil Özcan'ın, "Atatürk Dönemi Türkiye-Arnavutluk İlişkileri (1920-1938)" adlı kitapları mevcuttur. Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi verilerine göre, yapılan akademik tez çalışmalarına bakıldığında "Arnavutluk ve Halkla İlişkiler" konusunda yine herhangi bir tez çalışması söz konusu değildir. Bu çalışma, Arnavutluk'a ilişkin literatürde bulunan sınırlı sayıdaki

çalışmaya katkı sunmak ve Arnavutluk'un halkla ilişkileri üzerine Türkiye'de yazılan ilk çalışma olma amacındadır.

2. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma tekniklerinden yararlanılmıştır. Sosyal bilimlerde sıkça kullanılan veri toplama teknikleri gözlem, görüşme, örnek olay incelemesi, anket, belgesel kaynak derlemesi gibi tekniklerdir (Karasar, 2006). Nitel araştırmaların çeşitli disiplinlere dayanan güçlü kuramsal temelleri vardır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Nitel araştırmalar gözlem, görüşme (derinlemesine mülakat ya da sözlü tarih olarak da adlandırılır), içerik analizi ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik sürecin izlendiği araştırmalardır (Kuş, 2009). Bu çalışmada bilimsel araştırma metodolojisi olarak nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay ya da vaka incelemesi (case study) olarak adlandırılan yöntem kullanılmıştır.

Sosyal bilimlerde yapılan çalışmalarda; incelemeye konu olan kişiler, gruplar ve kuruluşlar ile toplumsal, siyasal ya da bunlara ilişkin olgular hakkında bütünlüklü ve ayrıntılı bilgiler sağlayabilme kapasitesi sunması açısından örnek olay incelemesinin sıkça kullanılan bir yöntem olduğunu söyleyebiliriz. Örnek olay incelemeleri nasıl ve neden sorularına cevap arayan araştırmacılar için, gerçek olayları farklı bakış açıları ile ele alma, çeşitli düzeylerde analiz etme ve böylece derinlikli olarak anlama olanağı tanımaktadır (Yamanoğlu, 2013).

Örnek olay incelemelerinde araştırma tasarımı; araştırma soruları, önermeler ya da hipotezler ve analiz biriminden meydana gelmektedir. Araştırma soruları nasıl ve neden sorularıdır. Varsa, her bir önerme ya da hipotez, araştırma içerisinde incelenecek konuya odaklanmayı sağlar. Analiz birimi ise, olay incelemesinin esas alacağı birim bir kişi, grup, kuruluş, program, kampanya ya da etkinlik olabilir. Gerçekte analiz birimi, araştırmada ele alınan araştırma soruları, önermeler ve hipotezlerle ilişkilidir. Örnek olay incelemesinde belgeler, arşiv kayıtları, görüşmeler, doğrudan gözlem, katılımlı gözlem ve maddi eserler gibi nitel ve/veya nicel veri toplama tekniklerinden yararlanılabilir (Yamanoğlu, 2013).

Kaynakların ve kuramsal bilgilerin ortaya çıkarılması amacıyla bu çalışmada, literatür taraması ve doküman analizi yapılmıştır. Doküman analizi, araştırılması amaçlanan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada Arnavutluk, nitel araştırma tekniklerinin olanaklarından yararlanabilmek için örnek olay incelemesi ile ele alınmış, bu kapsamda; literatürdeki kısıtlı dokümanlarda tespit edilen

bilgilerden faydalanılmış, alana yönelik pratikleri ve deneyimleri ortaya çıkarmaya yönelik Tiran Avrupa Üniversitesi İletişim ve Halkla İlişkiler Bölüm Başkanı Dr. Jonida Kellezi ve Arnavutluk Deniz Kuvvetleri'nden Capt. Eglantina Mone ile on-line mülakatlar yapılmıştır.³ Ayrıca, incelenen konuya ilişkin olarak 7-11 Ekim 2013 tarihleri arasında Arnavutluk'a yapılan seyahat çerçevesindeki kişisel gözlemlerden de yararlanılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Arnavutluğun Siyasi Tarihine Genel Bir Bakış

Arnavutlar, Balkanlara ilk yerleşen topluluklardan biridir. Dağlık arazilerde yaşamaları dolayısıyla dış dünyadan uzak kalmışlardır. Arnavutlar, diğer Balkan topluluklarına göre farklıdırlar ve en az bilinenlerden biridir. Romalılardan sonra Osmanlı hâkimiyetine geçen Arnavut halkının %70'i İslam dinini benimsemiştir. Bundan sonra Osmanlı Devlet yönetiminde yüzyıllarca önemli görevlerde bulunan Arnavutlar, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü sırasında pek hoşgörülü olmayan komşu devletlere dâhil olma tehlikesiyle karşılaşmışlardır (Crampton, 2007). Balkan Savaşları'na dek Makedonya bölgesinde yaşayan Arnavutlar, daha sonra genel olarak Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ topraklarında kalmışlardır. Bu dönemde verdikleri iç ve dış mücadeleler sonucunda 29 Temmuz 1913 tarihinde bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Türkiye'ye Osmanlı döneminde ve Cumhuriyet döneminde yerleşmiş, Arnavut kökenli vatandaşlar olarak çok sayıda Türk nüfus yaşamaktadır (Özcan, 2011).

Arnavutluk Cumhuriyeti, Akdeniz'in Adriyatik kıyısında bulunan, komşuları; kuzeyinde Karadağ, kuzeydoğusunda Kosova, doğusunda Makedonya ve güneyinde Yunanistan olan, 28.750 km² yüzölçüme ve 3 milyon 162 bin nüfusa sahip olan bir Balkan ülkesidir. Arnavutluk'un batı kıyısı boyunca uzanan Adriyatik Denizi'nin öte yakasında ise 60 km uzaklıkta İtalya bulunmaktadır. 362 kilometre sahil şeridi bulunan ülkenin %70'i dağlıktır ve yerleşime açık değildir. Başkenti 800.000 nüfusa sahip Tiran olan ülkenin diğer önemli şehirleri Durrës (Dıraç), Elbasan, Shkodër (İşkodra), Berat, Fier, Gjirokastër (Ergiri), Vlorë (Avlonya), Korçë (Görice) ve Lushnjë'dir (<http://www.worldmapfinder.com/Tr/Europe/Albania>).

Günümüzde Arnavutluk sınırları dışında, İtalya ve Yunanistan başta olmak üzere birçok ülkede göçmen işçi olarak çalışan ya da Kosova, Makedonya ve Karadağ gibi yaşadıkları ülkelerin yerli nüfusu olan 2.5 milyon civarında Arnavut olduğu belirtilmektedir. Özellikle Kosova nüfusunun büyük çoğunluğunun Arnavut kökenli olduğu bilinmektedir. Arnavutluk; Karadeniz Ekonomik

³ Katkılarından dolayı Dr. Kellezi ve Capt. Mone'ye teşekkür ederiz.

İşbirliği Örgütü'ne, İslam Konferansı Örgütü'ne, BM'ye, NATO'ya, AGİT'e, Avrupa Konseyi'ne, Dünya Ticaret Örgütü'ne, Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşmasına, Frankofon ve Akdeniz İçin Birlik'e üye bir ülkedir (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Arnavutluk>).

Arnavutluk, 2003 yılında Selanik'te yapılan Avrupa Konseyi zirvesinden itibaren diğer Balkan ülkelerinin yanısıra AB'ye üyelik için "potansiyel aday" olarak belirlenmiştir. 2009 yılında AB üyeliği için Arnavutluk'un yaptığı resmi başvuru neticesinde, 2012 yılında AB Komisyonu'nca yargıda, kamu yönetiminde ve parlamentoda birtakım reformların yapılması halinde "adaylık" statüsünün onaylanacağı bildirilmiştir (http://ec.europa.eu/enlargement/countries/detailed-country-information/albania/index_en.htm).

XIV. yüzyılın sonlarından itibaren beş yüzyıl süreyle Osmanlı egemenliğinde yaşayan ve Osmanlı Devleti'nin Rumeli'den geri çekilmesi sonucunda tarih sahnesine çıkan Arnavutluk'un çalkantılı bir siyasi tarihi vardır. Osmanlı döneminde Arnavutlar, "Devlet-i Aliyye" içerisinde sadrazamlık, kaptan-ı deryalık, vezirlik, valilik, komutanlık, defterdarlık, müşirlik vb. birçok üst düzey yönetim kadrosunda görev almışlardır (<http://www.durmusyilmaz.com/icerikoku.asp?ids=234>, <http://www.arnavutum.com>). Arnavut kökenli devlet adamları Osmanlı devlet yönetiminde oldukça başarılı işler yapmışlardır. Köprülü ailesinden dört sadrazam Arnavutlar arasından çıkan en başarılı kişiler olmakla birlikte, bu makama gelen Arnavut kökenlilerin sayısının en az 30 olduğu belirtilmektedir. Aynı dini paylaşımlar için uygun görülen ayrıcalıklardan hoşnut olan Arnavut Müslümanlar, devletin en güçlü dayanaklarından biri olmuştur (Jelavich, 2006). Öte yandan XIX. yüzyılın ikinci çeyreğinde, Arnavut kökenli Kavalalı Mehmet Ali Paşa, devlet otoritesinin zayıfladığı bir zamanda Osmanlı yönetimine karşı çıkarak Mısır'ın özerk bir yönetim kazanmasını sağlamıştır. Hidivlik unvanını alan Mehmet Ali Paşa ve torunları modern Mısır'ın temellerini atmışlardır (Ortaylı, 2005).

XX. yüzyılın başlarında ulusçuluk akımı, Balkanların diğer halklarıyla birlikte Arnavutları da etkisi altına almıştı. II. Abdülhamid rejiminden memnun olmayan Arnavutlar, Jön Türk hareketini desteklemişlerdir. Ancak İttihat ve Terakki tarafından da kendilerine umdukları özerklik verilmeyince, Osmanlı yönetimine karşı ayaklanmışlardır. Çoğu kez başarıya ulaşamayan ve Osmanlı ordusu tarafından bastırılan bu ayaklanmalar ve karşı mücadeleler üç yıl sürmüştür. Balkan Savaşı'nın patlak vermesi Osmanlı Devleti için olduğu kadar, Arnavut liderler için de acil bir durum yaratmıştı. Çünkü Arnavutluk toprakları bu sefer, diğer Hristiyan Balkan devletleri tarafından işgal edilme tehlikesi ile karşı karşıyaydı (Jelavich, 2006).

Balkan Savaşı, 8 Ekim 1912 tarihinde Karadağ'ın Osmanlı Devleti'ne savaş açmasıyla başladı. Bundan sonra, Osmanlı'nın Balkankardaki son toprağı olan Makedonya'yı paylaşmak isteyen Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan, Osmanlı Devleti'ne saldırdı. Balkanların ve Osmanlı tarihinin dönüm noktalarından biri olan Balkan Savaşı'nda, Osmanlı Devleti tarihinin en büyük yenilgilerinden birini yaşadı. Bu durumdan istifade eden Arnavut liderler, dönemin büyük devletlerinin (Devlet-i Muazzama) himayesinde 28 Kasım 1912 tarihinde Osmanlı Devleti'nin Makedonya toprakları üzerinde, Adriyatik kıyısında yoğunluklu olarak yaşadıkları bölgede bağımsızlıklarını ilan ettiler. Balkan Savaşları'ndan sonra yapılan Bükreş Antlaşması'na göre 29 Temmuz 1913 tarihinde "büyük devletlerce" Arnavutluk'un bağımsızlığı tanındı. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, Arnavutluk ile diplomatik ilişkilerini kesme kararı aldı. Ancak Türkiye'de yaşayan Arnavut kökenli Türkler, her iki ülke arasında bir köprü oluşturarak tarihsel ve kültürel ilişkileri yaşatmaya devam edecekti (http://tr.wikipedia.org/wiki/Arnavutluk-Türkiye_ilişkileri).

1920'lerde Arnavutluk, bir komünist partisi olmayan tek Balkan ülkesiyken, 1930'larda ülkede SSCB'nin etkisi görülmeye başladı. Arnavutluk'ta komünist örgütlenmeler entelektüel çevrelerden işçi hareketlerine doğru yayılmaya başladığında, 1939 yılında hükümet, komünist liderleri tutuklayarak hareketi bastırmak için önlemlere başvuracaktı (Jelavich, 2006).

II. Dünya Savaşı başladığında Arnavutluk'taki önde gelen komünist liderlerden biri de Enver Hoca idi. 1939'da Arnavutluk, İtalyanlar tarafından işgale uğradı. 1941 yılına gelindiğinde, işgale karşı direnen bütün komünist topluluklar Tiran'da Enver Hoca yönetiminde toplandı. Böylece işgale karşı direniş ciddi anlamda güç kazanmış olacaktı. Öte yandan, Arnavutluk ve İtalya arasında imzalanan bir anlaşma gereğı, 1943 yılında bu defa Alman kuvvetleri ülkeye girdi. Ancak Almanlar, partizanların baskılarına dayanamayıp ülkeyi terketmek zorunda kaldılar. Ülke işgalcilerden kurtarıldıktan sonra Enver Hoca, 11 Ocak 1946'da Arnavutluk Sosyalist Halk Cumhuriyeti'ni kurdu. Böylece 1912'den beri, işgalcilere ve iç karışıklıklara karşı mücadele veren Arnavut halkı, bağımsızlığını ve egemenliğini kazanmış olarak ilk defa dünya sahnesine çıkıyordu (Çelebi, 2005).

Arnavutluk'un bağımsızlık mücadelesi döneminde, Yugoslavya ile olan yakınlığın perde arkasında şüphesiz ki Yugoslavların Arnavut Komünist Partisi'ne yaptığı yardımlar vardı. Bu sıralarda Yugoslavya'nın başında Tito bulunuyordu. Ancak II. Dünya Savaşı sonrasında Tito'nun uyguladığı politikalar Yugoslavya ile Arnavutluk'un arasını açtı. Bununla birlikte, Enver Hoca'nın SSCB lideri olan Joseph Stalin ile arasındaki yakın dostluk nedeniyle Arnavutluk, SSCB cephesine kayacak ve Doğu Bloku'nda yer alacaktı. Soğuk Savaş döneminde Arnavutluk, dış dünyadan neredeyse izole bir durumdaydı (Çelebi, 2005).

1985 yılında Enver Hoca'nın ölümüyle Arnavutluk liderliğine ve Arnavutluk Emek Partisi genel sekreterliğine Ramiz Alia geldi. SSCB'nin dağılma sürecine paralel olarak, ülkedeki komünist rejimin yıkılmasıyla birlikte Arnavutluk, 1991 yılında çok partili demokratik sisteme geçmiştir (OSCE, 2005).

3.2. Arnavutlukta Toplumsal Dönüşüm, Halkla İlişkiler Disiplininin Doğuşu ve Gelişimi

Osmanlı Devleti'nin dünya sahnesinden çekilişi sırasında 1913 yılında bağımsızlığını kazanan Arnavutluk, II. Dünya Savaşı'nı müteakip kurulan Sosyalist Halk Cumhuriyeti dönemi sonrasında, 1991 yılında SSCB'nin dağılmasıyla birlikte çok partili demokratik sisteme geçiş yapacaktı. 20. yüzyıl, Arnavutluk'un çeşitli rejimler değiştirerek kendini inşa etmesine tanık oldu. Böylece Arnavutluk; geleneksel Osmanlı feodal yapısını, ulus-devlet inşasını, sosyalizmi ve çok partili demokratik sistemi deneyimleyerek çalkantılarla dolu bir yüzyılı geride bırakmıştır.

Bu bölümde, Arnavutluk'un sosyalist dönemindeki halkla ilişkilerin durumu, çok partili demokratik sisteme geçiş sonrasındaki dönemde halkla ilişkilerin durumu ve halkla ilişkiler disiplinin akademideki gelişimi ele alınmıştır.

II. Dünya Savaşı, dünya güçler dengesinde büyük değişimlere neden olmuştur. Savaş sonrasında SSCB uluslararası politikada aktif bir rol oynamaya başlamıştır. SSCB, yaptığı anlaşmalarla Avrupa'nın önemli bir bölümünü nüfuzu altına almayı başarmıştır. Ordusunu güçlendirerek savaş sanayini geliştirmiştir. Uluslararası politikaya doktrin ve ideoloji unsurlarını dâhil etmiştir. Bundan sonra SSCB, kendi rejimini tüm dünyaya yaymak için yayılmacı bir politika izlemiştir (<http://www.meb.gov.tr/aok>).

Bu gelişmeler karşısında batının liderliğini de ABD üstlenmiştir. SSCB'nin komünist partiler aracılığıyla Doğu Avrupa'da egemenlik kurması üzerine ABD, SSCB'nin yayılmasına karşı, Doğu Bloku'nu kuşatmaya yönelik bir çerçeveleme politikası izlemeye başlamıştır. Bu politika doğrultusunda Truman Doktrini ve Marshall Planı uygulamaya konmuş, paktlar kurulmuş ve askeri anlaşmalar yapılmıştır. ABD Soğuk Savaş Döneminde, öncülük ettiği uluslararası anlaşmalar ile güvenlik çemberini sürekli genişletmiştir (Kennedy, 2013).

Soğuk Savaş'ın "Müttefik olmayan sadece düşman olabilir." anlayışı Doğu ve Batı bloklarının kurulmasına neden olmuştur. Bloklar silahlara, ekonomiye, rejimlere ve uluslararası politikalara etki eden bir işbirliği sağlamıştır. Çünkü soğuk savaş kavramı stratejik planlama ve

devamlı bir çatışma gerektirir. İç ve dış politikanın ideolojiler tarafından şekillendirilmesi dönemin karakteristiklerindedir. Süper güçlerin egemenliğinde kurulan bloklar nihayetinde ülkelere yeni bir yaşam şekli dayatmaktaydı. NATO batı blokunun, Varşova Paktı ise doğu blokunun askeri örgütlenmesini oluşturmaktaydı. Her iki blokun egemenlik mücadelesinin simgesi ise Berlin'di. Bu dönemde, Bloklar arasında yaşanan anlaşmazlık ve gerginlikler Kore Savaşı, Vietnam Savaşı vb. sıcak çatışmalara ve yıkımlara yol açmıştır (Langlois vd., 2003).

Soğuk Savaş döneminin ikna edici süper güçleri tarafından kullanılan halkla ilişkiler faaliyetleri şimdiye kadar çok az bilinen ve tartışılan bir konudur. İki kutuplu olan bu dönemde halkla ilişkiler ideolojik olarak odaklanılan ve iyi motive edilmiş politikaların lokal hedef kitlelere satışı ve diplomasi yoluyla hükümetlerin yabancı hedef kitlelere ulaşması üzerine kuruluydu. SSCB ve ABD etrafında toplanmış her iki blok da güvenlik ve caydırıcılık stratejileri ile politikaları üzerine çalışıyordu. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak rekabet birçok alanda olduğu gibi uzaya da taşınmıştı. Dünya olimpiyat oyunları bile Doğu ve Batı blokları arasındaki söz konusu kıyasıya rekabete ve gerginliğe sahne oluyordu. Bununla birlikte olimpiyatlar Soğuk Savaş döneminde, zaman zaman ülkelerin çeşitli protestolarını göstermek için uluslararası bir alan haline de gelmişti (<http://www.cam.ac.uk/research/news/cold-war-pr-spinning-the-ideologicalbattlefront>). 1979 yılında Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmesi üzerine ABD ile birlikte 64 ülke, 1980 yılındaki Moskova olimpiyatlarına katılmayarak olayı protesto etti. Bundan sonra 1984 yılında Los Angeles'ta yapılan olimpiyatları bu defa Doğu Bloku ülkeleri boykot etti. SSCB'nin önderliğinde Doğu Almanya ve Küba ile birlikte 13 ülke olimpiyatlara katılmadı (http://tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlar%C4%B1).

Bu dönemde, dünya kamuoyu her an çıkabilecek bir savaşın endişesi içerisindeydi. Gazeteciler, film yapımcıları, akademisyenler, araştırmacılar, askerler ve politikacılar bu ideolojik savaşın oyuncularındı. Hükümetler sürekli olarak kamuoyunu ikna etmeye ve yönlendirmeye çalışıyordu. Avrupa komünist hareketinin koordinasyonu amacıyla kurulan Cominform, aynı zamanda Doğu Bloku'nun bir nevi enformasyon bürosu olarak çalışıyordu (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Kominform>).

Soğuk Savaş döneminde propaganda en önemli halkla ilişkiler yöntemlerinden biriydi. Propaganda, 1950'lerde ve 1960'larda zirveye ulaştı. Bu yıllarda komünizm kötülenirken, kapitalizm ve demokrasinin erdemleri yüceltiliyordu. Filmlerde, müzikte, edebiyatta ve sanatta Amerikan değerleri öne çıkarılıyordu. "Make Mine Freedom", "Meet King Joe", "Red Nightmare", "Animal Farm" gibi filmler yapılıyor, "The Godless Communism", "The Spy Who Loved Me" ve "Red

Rape" gibi anti-komünist kitaplar yayınlanıyordu (<http://alphahistory.com/coldwar/cold-war-propaganda>).

Soğuk Savaş döneminde halkla ilişkiler çalışmalarını yürütmek üzere birçok kanal ve araç kullanılmaktaydı. Bu tür faaliyetler genelde hükümetlerin kontrolü altında yürümekteydi. Bu dönemde, SSCB'nin Afganistan'ı işgal edişinin medya görünümünden, Vietnam ve Kore savaşları sırasında yaralılara ve kayıplara ilişkin haberlerin Amerikan ve dünya kamuoyuna en uygun biçimde sunumuna ya da oyuncak dükkânlarında kıtalararası balistik füze modellerinin satışına kadar birçok halkla ilişkiler faaliyetinin varlığından söz edilebilir. Günümüzün halkla ilişkiler yüklü dünyasından geçmişe bakarak, soğuk savaş dönemi halkla ilişkiler faaliyetlerinin, günlük hayattan popüler kültüre kadar geniş bir yelpazede taraf, işgal altındaki ve -hatta- tarafsız ülkelerin kamuoyunu nasıl etkilediği, halkla ilişkiler alanında incelenmesi gereken önemli konulardan biridir.

Leonid Brejnev döneminde, Afganistan'daki olayların haberleştirilmesi ve kamuoyuna sunumu sıkıca kontrol edilmekteydi. Ancak medya politikası zamanla yumuşadı. Mikhail Gorbaçov'un liderliğindeki glasnost (şeffaflık) döneminde kamusal tartışma dinamikleri resmi kurumlar tarafından daha fazla kontrol altında tutulamadı. Bu süreç daha sonra SSCB'nin dağılmasına kadar devam edecekti.

Öte yandan ABD için soğuk savaş dönemi medya aracılığıyla yönetilen "özgürlük için bir haçlı seferi"ydi. CIA tarafından geliştirilen ve Amerikan medyasını doyuma ulaştıran bu anlayış, anti-komünizmden beslenen uzun soluklu ve etkili kampanyaları içeriyordu. Amerika'nın komünizmle savaşı açık ya da kapalı bir biçimde gündelik hayata dokundu. Bu süreçte ABD kamuoyunda yaşanan algılar ve duygular; sanat, edebiyat, film yapımı, müzik ve politika gibi birçok alanda etkili olmuştu. Çok geniş bir yelpazede görülebilen bu etki halkla ilişkiler uzmanlarından Reklam Komisyonu'na kadar medya kuruluşları ve şirketlerce yoğun bir şekilde desteklenmekteydi. Dönemin en saygın gazetecilerinden biri olan Edward R. Murrow'un 1961 yılında ABD Enformasyon Ajansı (United States Information Agency)'nın direktörlüğüne getirilmesi bunun bir göstergesiydi. Böylece Amerikan kültürü, ideolojik mesajların ince bir zekâyla verilisinin eseri halinde geldi (<http://www.cam.ac.uk/research/news/cold-war-pr-spinning-the-ideologicalbattlefront>).

Halkla ilişkiler alanının, hangi ulusal unsurlardan oluştuğu ve nasıl yayılabileceği, kitlelerin ortak bir amaç doğrultusunda nasıl birleştirilebileceği, bir şeyin toplum için iyi mi, yoksa kötü mü olduğu hakkında kamuoyunun nasıl yönlendirilebileceği ve benzeri konular hakkında Soğuk Savaş

dönemi birçok örnekle doludur.

Arnavutluk, Soğuk Savaş döneminde Demir Perde içerisinde neredeyse girilmesi imkânsız bir kale gibiydi (Mazower, 2000). II. Dünya Savaşı sırasında işgalci İtalyan ve Alman kuvvetlerine karşı mücadeleyi örgütleyen Arnavutluk Komünist Partisi'nin lideri konumundaki Enver Hoca, ölümüne kadar neredeyse 40 yıl boyunca ülkenin yönetimini yürüttü. Önceleri Moskova ile iyi ilişkiler kuran Enver Hoca, daha sonra SSCB'nin revizyonist politikalarını eleştirecekti. Enver Hoca, Nikita Kruşçev'in Stalin karşıtı politikalarına karşı çıktı. 1961 yılında SSCB'ye tepki olarak hem Cominform'dan hem de Comecon'dan ayrıldı. 1965 yılında SSCB'nin Çekoslovakya'yı işgal etmesi üzerine Arnavutluk çok daha büyük bir tepki göstererek 1968'de Varşova Paktı'ndan çekildi. Bundan sonra Moskova'ya karşı bağımsız bir tutum izleyen Arnavutluk, Kruşçev döneminde SSCB ile müttefikliğini sonlandırdı. Arnavutluk ile SSCB'nin ilişkilerinin kopması, zaten izole bir halde bulunan Arnavutluk'un Avrupa'da yalnız kalmasına neden olmuştur. Bundan sonra Arnavutluk, dışarda kendisine yakın gördüğü, revizyonist politikaların etkisinde kalmamış olan Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) ile yakınlaşma ve iyi ilişkiler geliştirme yoluna gidecektir. Nitekim ÇHC ile kurulan sıkı işbirliği çerçevesinde Arnavutluk, Çin'in desteğini alarak ekonomik ve askeri alanlarda önemli gelişmeler sağladı. İki ülke arasındaki yakın işbirliği 1978 yılına kadar devam edecekti (Çelebi, 2005).

Doğu Avrupa'da, 1990'lı yılların başında komünist rejimlerin çökmesi makro ve mikro düzeyde birçok sonuçlar doğurmuştur. Tek parti kontrolündeki politik alanın dönüşümü, sosyo-ekonomik alanda liberal piyasa ekonomisine geçişi ve sivil toplumun yeni bir toplumsal hayata geçişi oldukça sancılı bir süreç olmuştur. Arnavutluk da bu sancılı süreci yaşayan ülkelerden biridir (Calloni, 2002). Sosyalizm sonrası dönemde Arnavutluk; ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda birçok sorunla karşı karşıya kaldı. Başta devlet otoritesinin zayıflaması, kanunların uygulanamaması, işsizlik, yoksulluk, yolsuzluk, adaletsiz gelir dağılımı vs. olmak üzere birçok toplumsal sorun ve istikrarsızlık yaşanmaya başlandı. 1990'lı yıllarda komünist sistemden çıkış döneminde, şiddet ve kaotizmin tetiklendiği Arnavutluk kolayca suç işlenen bir ülke haline gelmişti. Bu yıllarda Arnavutluk, kirli işler yürüten mafya ve kadın kaçakçılığı konusunda Avrupa'nın ilk sırasındaki suç merkeziydi (Van Hook, Gjermeri, Haxhiymeri, 2006).

Diğer Demir Perde ülkeleri örneklerinde olduğu gibi Batı'nın ötekisi olan Arnavutluk'un günümüzde devam eden bir imaj sorunu bulunmaktadır. Bunu popüler kültür ürünlerinde ya da uluslararası ilişkilerde görmek mümkündür. Örneğin, "Wag The Dog – Başkanın Adamları" adlı filmde ABD başkanını, seçimlere 11 gün kala içine düştüğü bir taciz skandalından kurtarmak için

kurgusal bir savaş tertiplendiğini ve bu savaşta "düşmanın" ABD'ye saldıran Arnavutluk olduğunu görmekteyiz. Ivy Lee ve Edward Bernays'ın propaganda taktiklerini kullanan başkanın danışmanları (spin doctors), filmin senaryosuna Hollywood'u, CIA'i ve medyayı ekleyerek, filmin sonunda savaşı ve Arnavutluk halkının gönlünü kazanan kahraman bir başkan yaratmaktadır (Tokabaş, 2012).

Ataerkil bir toplum geleneği olan Arnavutluk'ta kadın sorunu ciddi bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunun geçmişten bu yana devam eden bazı tarihsel izleri vardır (Mone ile mülakat, 2013). BM verilerine göre; dünyada her yıl 3 milyon kaçak insan trafiğinin gerçekleştiği belirtilmektedir. Arnavutluk'tan kaç kadının kaçırılarak seks köleliğine zorlandığını kesin olarak bilmek mümkün olmamakla birlikte "Save the Children" adlı sivil toplum kuruluşunun tahminine göre, 30.000 Arnavut kadının ülke dışında seks kölesi olduğu belirtilmektedir. Ancak AB'nin ve BM'nin telkinleriyle 2001 yılında hükümet tarafından çıkarılan yasaların, alınan önlemlerin ve STK'ların yardımıyla bu tür suçlarda önemli bir gerileme yaşanmıştır (Van Hook, Gjermani, Haxhiymeri, 2006).

Arnavutluk'ta yaşanan sorunların neticesinde ortaya çıkan olgulardan bir diğeri de uluslararası göçtür. İşsizlik ve diğer ekonomik zorluklar nedeniyle 1990'lı yıllardan itibaren nüfusun dörtte biri ülkeyi terk etmiştir (Vullnetari, 2012). 3 milyon civarındaki Arnavutluk nüfusunun halen % 65'inin Müslüman, geri kalan % 35'lik kesimininse Hristiyan olduğu belirtilmektedir. 1967 yılında camilerin ve kiliselerin kapatıldığı, dinsel simgelerin yasaklandığı Arnavutluk'ta 1990 yılında kişisel ibadetlerin yapılması serbest bırakılmıştır (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/al.html>). Müslüman nüfusun çoğunluğunun sünni olduğu, bununla birlikte tahminen Arnavutluk nüfusunun % 30'unun Bektaşî Sufî gelenekten geldiği yani ülkede bir milyona yakın Bektaşî bulunduğu belirtilmektedir. Hristiyan nüfusun ise; toplam nüfusa göre, % 20'sinin Ortodoks, % 15'inin de Katolik olduğu belirtilmektedir (Schwartz, 2009). Demografik olarak Arnavutluk'un bu yönüyle Avrupa'da kendine özgü bir ülke olduğu söylenebilir. Arnavutların, kendi ülkelerine ilişkin övündükleri karakteristik özelliklerinin başında tüm dinlere, öğretilere ve etnik kimliklere karşı saygılı ve hoşgörülü olmaları gelmektedir (Mone ile mülakat, 2013).

Arnavutluk, ekonomik verilere göre Avrupa'nın en yoksul ülkelerinden biri olmasına karşın, 2000'li yıllarda yaptığı ekonomik reformlar neticesinde istikrarlı bir gelişme göstermiştir. Arnavutluk, sosyalist rejimden çok partili demokratik sistem ile uluslararası piyasa ekonomisine ve Avrupa ülkelerine entegre olmaya yönelik kalkınma konusunda Balkanlarda bir başarı öyküsü olarak tanıtılmaktadır. 1991 yılından bu yana Dünya Bankası ile çalışan Arnavutluk'un 2007-2012 yılları arasında ekonomik verilere göre % 22 büyüdüğü, yıllık reel büyüme oranının % 6 olduğu, 2012

yılında gayri safi yurtiçi hasılası (GSYİH)'nın 12.65 milyar dolara yükseldiği, enflasyon oranının % 2'ye düştüğü ve ülkedeki yoksulluk oranının % 12.4'e düştüğü belirtilmektedir. Ülke ekonomisinin en önemli dayanağı istihdamın %58'ini kapsayan tarım sektörüdür (<http://data.worldbank.org/country/albania>). Ayrıca Arnavutluk, geleneksel mutfak kültürüyle sağlıklı ve doğal beslenme alışkanlarına önem veren ve *franchising*'in giremediği ender ülkelerden biridir.

Ekonomik verilerdeki düzelmelere rağmen, gündelik hayatta Arnavutluk halkının dayandığı en önemli dinamiklerden biri de neredeyse her ailenin yurtdışında bulunan ve göçmen işçi olarak çalışan üyeleridir. Arnavutluk'un geleneksel aile kültürü karşılıklı dayanışmayı öngörmektedir. Bu çerçevede, İtalya'da, Yunanistan'da ve diğer AB ve Kuzey Amerika ülkelerinde çalışan aile fertlerinden Arnavutluk'taki ailelerine düzenli olarak önemli maddi katkıların yapıldığı ülkenin sakinleri tarafından dile getirilmektedir.

Çok partili demokratik sistemdeki seçimler, Arnavutluk'ta halkla ilişkiler faaliyetlerinin en yoğun olarak yaşandığı önemli süreçler olarak ortaya çıkmıştır. Seçim kampanyaları, mitingler, tanıtımlar, TV ve radyo programları, kamusal alan tartışmaları ve benzeri diğer faaliyetler seçim süreçlerinin belli başlı etkinliklerindedir (<http://www.osce.org/odihr/elections/106963>). Arnavutluk'ta ilk çok partili seçimler 1991 yılında yapılmış ve büyük çoğunlukla, neredeyse 50 yıl boyunca ülkeyi yöneten ve sosyalizm ile izolasyonun sembolü haline gelmiş olan komünist Arnavutluk İşçi Partisi (APL) tarafından kazanılmıştır (Szajkowski, 2003).

1992 yılında yapılan ikinci genel seçimler Sali Berisha liderliğindeki muhalif Demokratik Parti (DP) tarafından kazanılmıştır. Arnavutluk'taki üçüncü genel seçimler 1996'da yapılmış ve parlamentodaki sandalyelerin büyük çoğunluğunu DP almıştır. Ancak bu seçimlerde şike yapıldığı, yasalara aykırı olarak oyların ayarlandığı ve polis tarafından muhalefete baskı yapıldığı ortaya çıkarılmış ve 1997'nin yaz aylarında erken seçim yapılmasına karar verilmiştir. Nitekim, 1997 genel seçimlerini Sosyalist Parti (SP, eski APL) kazanmıştır. Partinin lideri Fatos Nano, başbakan seçilmiştir. Ayrıca 1996 yılındaki deneyimlerden ders alınarak, 1998'de seçim sistemiyle birlikte Arnavutluk Anayasası da değiştirilmiştir (Szajkowski, 2003).

Arnavutluk'ta 2001 genel seçimi, çok partili demokratik sisteme geçişten sonraki dönemde sınav niteliğindeki en önemli ve en çekişmeli seçim olmuştur. Arnavutluk'ta 2001 yılında Merkez Seçim Kurulu'na kayıtlı 38 parti bulunmaktaydı. 2001'in yaz ayları boyunca ardarda yapılan çekişmeli 5 seçim turu sonucunda parlamentodaki 140 sandalyenin 73'ünü kazanan SP'ye hükümeti kurma görevi verilmiştir. Fatos Nano yeniden başbakan seçilmiştir (OSCE, 2001). Ancak bu seçim, önceki

seçimlere göre en az katılımlı (% 55) seçim olmuştur. Bu durum, ülkedeki vatandaşlar açısından siyaset kurumuna olan güvensizliğin bir göstergesidir (Szajkowski, 2003).

Arnavutluk'ta 2005 yılında yapılan beşinci genel seçimleri DP liderliğindeki koalisyon kazanmış ve Sali Berisha başbakanlık koltuğuna oturmuştur. 2009 genel seçimleri, seçmenin % 51'inin katılımıyla yapılmış ve DP liderliğindeki Değişim Birliği Koalisyonu yaklaşık % 47 oy oranıyla seçimi kazanmıştır. DP lideri Sali Berisha yeniden başbakan seçilmiştir (OSCE, 2009).

Arnavutluk'ta 23 Haziran 2013 tarihinde yapılan en son genel seçimler, AB adaylığı sürecindeki Arnavutluk için önemli bir sınav niteliğinde olmuştur. Toplam 68 partinin katıldığı seçimde, ülkedeki seçmenin % 54'ü oy kullanmıştır (OSCE, 2013). Eski Tiran belediye başkanı Edi Rama'nın liderliğini yaptığı sosyalist koalisyon (Alliance for European Albania) seçimi kazanmıştır. Parlamentodaki 140 sandalyeden 83'ünü alan Arnavutluk sosyalistleri, 8 yıllık bir aradan sonra yeniden iktidara gelmiştir. Edi Rama, Başbakan olmuştur (<http://www.euractiv.com/enlargement/albanian-socialists-win-election-news-528896>).

Arnavutluk'u AB'ye taşıma ve kalkındırma sözü veren Başbakan Rama'nın, aynı zamanda Arnavutluk'un imaj sorununu da çözeceğine dair görüşler belirtilmektedir. Balla'ya göre; sanatçı kimliği ile kültür bakanlığı ve Tiran belediye başkanlığı yapan Edi Rama, ülkesinde olduğu gibi ülke dışında da tanınan bir kişidir. Rama'nın uluslararası hedef kitlelerle iyi ilişkiler geliştireceği ve sahip olduğu dikkatli iletişim stratejisiyle Arnavutluk'un dış dünyadaki PR yüzü olacağı vurgulanmaktadır (http://www.huffingtonpost.com/andi-balla/the-pr-man-savvy-new-lead_b_3697542.htmlLike).

Böylece Arnavutluk'un siyasal hayatına baktığımızda, 1991'den günümüze dek Arnavutluk'taki siyaset kültürünün hem ulusal hem de yerel düzlemde mücadele eden iki dominant parti konumundaki Sosyalist Parti (SP) ve Demokratik Parti (DP) etrafında kutuplaştığını görmekteyiz.

Arnavutluk'un 2008 yılında çıkarılan ve 2012 yılında güncellenen seçim kanunu, seçim kampanyaları ve medyaya ilişkin esas ve usulleri düzenlemektedir. Söz konusu kanunda; kamusal alanlarda propaganda materyallerinin kullanılması, kamuya ait radyo ve televizyonların partilere tahsis edecekleri kampanya süreleri, sunulacak haberlerde ve bilgilendirme programlarında tarafsızlık, doğruluk, bütünlük ve çoğulculuk ilkelerine uyulması, yine radyo ve televizyon yayınlarında ücretsiz reklam hakkı verilmesi ve benzeri konular yer almaktadır. Öte yandan özel radyo ve televizyonlara ilişkin de benzer düzenlemeler kanunda bulunmaktadır. Ayrıca bahse konu hususların ülkedeki denetleme mekanizması olan Merkez Seçim Kurulu tarafından seçimden 40 gün

önce oluşturulan Medya İzleme Kurulu'nun görev ve sorumlulukları belirtilmektedir (The Electoral Code Of The Republic Of Albania, 2008, <http://www.osce.org/albania/14464>).

Arnavutluk'ta halkla ilişkiler alanında faaliyet gösteren Halkla İlişkiler Enstitüsü (AHİE), Arnavutluk Profesyonel Gazeteciler Cemiyeti (APGC) ve Arnavutluk Medya Enstitüsü (AME) gibi sivil toplum kuruluşları bulunmaktadır. AME, Arnavutluk'ta bulunan en önemli sivil toplum kuruluşlarından biridir. 1995 yılında Danimarka Uluslararası Kalkınma Ajansı'nın ve Danimarka Gazetecilik Okulu'nun desteği ile kurulan AME'nin, ülkedeki sivil toplumun ana aktörlerinden biri olduğu ve aynı zamanda Balkanların en önemli gazetecilik eğitim merkezi olduğu belirtilmektedir. Arnavutluk'taki medyanın gelişimine yönelik çalışmalar ve projeler yapmak, gazetecilere eğitim vermek, benzer uluslararası ve yabancı kuruluşlarla ilişkiler kurmak, uzun vadeli sürdürülebilirlik için finansal stratejiler geliştirmek ve fonları çalıştırmak, Tiran Üniversitesi Gazetecilik Fakültesi ile sıkı ilişkiler geliştirmek, medya alanındaki süreçlerin hukuksal düzlemde gerçekleşmesine yardımcı olmak, kamuoyu yoklamaları yapmak vs. AME'nin görev fonksiyonları arasındadır. AME'nin; İsviçre Kalkınma Ajansı, SOROS Vakfı, IREX ve benzeri kuruluşlardan önemli destekler gördüğü belirtilmektedir (<http://www.institutemedia.org/index.html>). Ayrıca, AME ile APGC arasında organik bir bağ ve yakın bir işbirliği vardır.

AME'nin yürüttüğü faaliyetler arasında; gazeteciliğin çeşitli alanlarında kurslar düzenlemek, kurduğu internet stüdyosu imkânlarıyla ülkedeki gazeteci topluluğuna ücretsiz hizmet vermek, medya diyalogu ve politikaları geliştirmek için konferanslar, yuvarlak-masa toplantıları vb. ortak etkinlikler düzenlemek vardır. Öte yandan AME, özellikle ülkedeki medya politikalarının oluşturulması, medyaya ilişkin etik kanunların geliştirilmesi, ifade özgürlüğü, enformasyona ulaşım gibi konular üzerinde çalışmaktadır. Bununla birlikte, "Arnavutluk Medyasının Görünümünü İzleme" gibi birtakım araştırma çalışmaları yapmaktadır (Bkz. Monitoring Albanian Media Landscape). Ayrıca AME; gazetecilik, halkla ilişkiler ve benzeri alanlarda kitaplar yayınlamaktadır.

AME'nin web sitesi incelendiğinde, Arnavutluk'ta medyaya ilişkin başta anayasa olmak üzere önemli kanunların bulunduğu görülmektedir. Arnavutluk'ta özellikle etik üzerine, gazetecilere ve insan haklarına yönelik önemli vurgu olduğunu görmekteyiz. Bu çerçevede Arnavutluk Anayasası'na dayanan; bilgi edinme hakkı kanunu, işitsel-görsel medya kanunu, kişisel bilgilerin korunması kanunu ve seçim kanunu bulunmaktadır. Ayrıca, gazeteciler için hazırlanmış medya seçim kılavuzu ve etik kılavuz ile etik üzerine yayınlanmış çeşitli kitaplar AME'nin sitesinde kullanıma sunulmuştur (<http://www.institutemedia.org>).

Arnavutluk Halkla İlişkiler Enstitüsü (AHİE), halkla ilişkiler alanında faaliyet gösteren, en üst düzeyde profesyonellik standartlarını oluşturmaya ve uygulamaya çalışan bir STK'dır. AHİE, halkla ilişkiler hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik ülkenin büyüyen ihtiyacını karşılamak ve bu alandaki profesyonel standartlara ilişkin arz ve talebi geliştirmek amacıyla birkaç PR uzmanı ve akademisyenin inisiyatifinde 2005 yılında kurulmuştur. Enstitünün kurucularından Dr. Agim Neza, kamusal iletişim geleneğinin ülkede kurumsallaşmasını sağlayan halkla ilişkiler alanının öncü uzmanlarından biridir. Dr. Neza, Adalet Bakanlığı, Yüksek Yargı Mahkemesi ve Genel Savcılar Kurulu gibi bazı kuruluşların stratejik danışmanlığını yapmaktadır. Yine enstitünün kurucularından ve aynı zamanda ülkenin ilk PR şirketi olan Comport LLC'nin kurucusu olan Dr. Alban Bala, AHİE'nin ilk başkanıdır. Enstitünün diğer kurucuları; radyo gazetecisi MA. Suela Mino, sosyolog ve akademisyen Dr. Zyhdı Dervishi, Dr. Valbona Sulce, MA. Eris Kasmi ve MA. Gjergj Erebara'dır (<http://www.albpr.org>).

Enstitünün amacı; bilgiye, kurumsallaşmaya, ilişkiler ağına, yeni teorilerin, fikirlerin platformların ve bulguların paylaşımına dayanarak, Arnavutluk halkla ilişkiler endüstrisinin gelişimini sağlamaktır. Bununla birlikte enstitü, sadece profesyonelliği uygulamak ve yansıtmakla kalmayıp aynı zamanda endüstrinin standartlarını belirleyerek ve bu uzmanlık alanının halk tarafından tanınmasını sağlayarak bölgede lider bir kuruluş olmaya çalışmaktadır. Enstitünün diğer amaçları şöyle sıralanmaktadır:

- Halkla ilişkilerin her seviyede disiplinlerarası doğasını güçlendirerek Arnavutluk'ta halkla ilişkiler biliminin gelişimini sağlamak.
- Arnavutluk'ta ve Balkanlar'daki halkla ilişkiler ve iletişim deneyimleri üzerine çalışmak.
- Uluslararası profesyonellik standartlarına göre, hem kamu hem de özel sektör için halkla ilişkiler kapasitelerini artırmak.
- Ulusal markalaşma ve ülkenin imajını inşa etme süreçlerine destek olmak.
- Medya ile yoğun ve yakın işbirliği tesis ederek halkla ilişkiler faaliyetlerine ilişkin niteliklerin geliştirilmesine yardımcı olmak.
- Ülkede halkla ilişkiler pratiğinin profesyonel olarak standartlaşmasını sağlamak.

Arnavutluk'taki medya yapısına bakıldığında hem kamuya hem de özel sektöre ait medya kuruluşlarının bulunduğu görülmektedir. Dr. Kellezi'ye göre son on yıl içerisinde Arnavutluk medya

endüstrisinde köklü değişiklikler yaşanmıştır. Artık medyada tekelleşmeden söz etmek mümkün değildir. Günümüzde ülkedeki medyanın çoğulcu bir yapıya sahip olduğu belirtilmektedir. Hükümet kendi görüşlerini anaakım medyaya empoze etmeye çalışsa da daima sisteme karşı eleştirel yaklaşan özel sektöre ait medya kuruluşları ile "Top Channel" ve "Vizion +" gibi bağımsız TV kanalları olduğu vurgulanmaktadır (Kellezi ile mülakat, 2013). Ayrıca, ülkede 3 adet kamu TV kanalı, özel sektöre/kişilere ait 60'ın üzerinde TV kanalı, 2 adet kamuya ait radyo istasyonu ve 25 civarında özel radyo istasyonu bulunmaktadır (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/al.html>).

3.3. Halkla İlişkiler Disiplinin Akademideki Gelişimi

Arnavutluk'ta halkla ilişkiler disiplininin akademik alandaki gelişimine baktığımızda, halkla ilişkiler bölümlerinin üniversitelerde açılmasının ve faaliyet göstermesinin tarihsel olarak çok yeni olduğunu görmekteyiz. 2000'li yılların başından itibaren Arnavutluk'ta özel üniversiteler hızla yaygınlaşmıştır. Halkla ilişkiler alanının daha ziyade özel üniversitelerde ve iletişim, medya ya da gazetecilik fakülteleri bünyesinde açıldığını görmekteyiz. Genel bir değerlendirmeye; Arnavutluk'un kalkınma ve AB'ye entegre olma sürecinde olduğunu düşünürsek, halkla ilişkiler sektörünün de buna paralel olarak geliştiğini ve sektörün ihtiyacına cevap verebilmek amacıyla özel üniversitelerin bünyelerine halkla ilişkiler bölümlerini eklemeyerek ve alanı genişleterek bu gelişmeyi fırsata dönüştürdüklerini söyleyebiliriz.

Ülkedeki ilk özel üniversite 2002 yılında açılan Tiran New York Üniversitesi'dir. Tiran New York Üniversitesi'nde Medya ve İletişim Fakültesi bünyesinde "Beşeri Bilimler ve Sosyal Çalışmalar Bölümü" ile "İletişim ve Gazetecilik Bölümü" bulunmaktadır. Lisans düzeyinde eğitim verilen fakültede halkla ilişkiler ve konuşma iletişimi dersleri verilmektedir (Wilcox, Cameron, 2006). Arnavutluk'ta ilk halkla ilişkiler bölümünün açıldığı ve ilk halkla ilişkiler mezunlarının verildiği üniversite Tiran Avrupa Üniversitesi'dir. 2006 yılında açılan ve özel bir üniversite olan Tiran Avrupa Üniversitesi'nde Sosyal Bilimler ve İletişim Fakültesi bünyesinde "Gazetecilik ve İletişim Ana Bilim Dalı" altında "Halkla İlişkiler", "Dizayn" ve "Gazetecilik" bölümlerinde lisans düzeyinde, "Halkla İlişkiler ve İletişim Teorisi Çalışmaları" bölümlerinde yüksek lisans düzeyinde, (Sosyal İletişim, Sosyal Politika, Sosyoloji, Antropoloji, Sosyal Psikoloji, Pedagoji, Uluslararası İlişkileri içeren) "Sosyal Bilimler" bölümünde ise doktora düzeyinde eğitim verilmektedir. Halkla ilişkiler derslerinde, Arnavut diline çevrilen ve üniversitenin bünyesinde bulunan basımevinde basılan yabancı kaynaklardan faydalanılmaktadır. Faydalanılan bu kitaplar içerisinde; *Halkla İlişkiler Prensipleri* ve *Genel Konuşma Sanatı* gibi kitaplar bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca, akademisyenlerin ve öğrencilerin

üniversitenin sosyal bilimler dergisinde makale yayınladığı dile getirilmiştir (Kellezi ile mülakat, 2013).

Bedir Üniversitesi'nde "Sosyal Bilimler Fakültesi" bünyesinde "İletişim Bölümü" bulunmakta ve bölüm dersleri arasında medya, enformasyon ve halkla ilişkiler dersleri verilmektedir (<http://www.beder.edu.al>). Tiran Arnavutluk Üniversitesi'nde "Sosyal Bilimler Fakültesi" bünyesinde "İletişim Bilimleri Bölümü" ve bu bölüm dersleri içerisinde de halkla ilişkiler dersi bulunmaktadır (<http://www.albanianuniversity.al>). "Our Lady of Good Counsel" Catholic Üniversitesi'nde, "Sosyal Bilimler Fakültesi" bünyesinde lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitim veren "İletişim ve Medya Çalışmaları Bölümü" bulunmaktadır (<http://www.4icu.org/reviews/11739.htm>, <http://www.unizkm.al/zkm/brick/home-al>).

Ayrıca, çeşitli isimler altındaki bölümlerin bünyesinde halkla ilişkiler dersleri verilen diğer özel üniversiteler; Tiran Amerikan Üniversitesi, Tiran Marin Barleti Üniversitesi, Tiran Luarasi Üniversitesi, Tiran Kristal Üniversitesi, WISDOM Üniversitesi, ISSAT – Tiran Üniversitesi, Epoka Üniversitesi, Pavarësia Vlorë Üniversitesi, Shkolla e Lartë Ndërkombëtare e Tiranës ve Vitrina Üniversitesi'dir. Görüldüğü gibi yeni bir oluşum göstermesine rağmen halkla ilişkiler alanı üniversitel düzeyde giderek yaygınlaşan bir yapı göstermektedir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Kültürlerarası bir nitelik taşıyan uluslararası halkla ilişkiler alanı bize; farklı ulusların halkla ilişkilerdeki gelişimini, öncelikli kamularını, yasal, siyasal ve tarihsel bağlamlarını keşfetme ve hem kendi kültürümüzü daha iyi tanıma hem de farklı kültürleri öğrenme olanağı sunmaktadır. Böylelikle karşılaştırmalı olarak halkla ilişkilerin ne olduğunu ya da ne olmadığını daha iyi anlamış oluruz.

Örnek olay incelemesi kapsamında; geride bıraktığımız yüzyıl içerisinde çeşitli rejimleri deneyimlemiş, siyasal, sosyal ve ekonomik çalkantılarla mücadele etmiş ve geline nokta modernleşme sürecindeki bir ülke olan Arnavutluk'un, ulus-devlet inşasından günümüze kadarki siyasal, sosyal ve kültürel tarihi ele alınmış, ülkedeki halkla ilişkilerin geçmişteki izleri araştırılmış ve günümüzdeki görünümü mercek altına alınmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda öncelikle, Arnavutluk toplumunun değişen, gelişen ve dinamik bir toplum olduğu saptamasını yapmak gerekir.

Araştırma kapsamında elde edilen olgusal ve yargısal verilere göre; Arnavutluk'ta modern anlamıyla halkla ilişkiler faaliyetlerinin, 90'lı yılların başında çok partili demokratik sisteme geçiş ile birlikte başladığı söylenebilir. Çünkü Soğuk Savaş döneminde tek partili yönetim sisteminde, SSCB

merkezli doktrinler doğrultusunda hareket eden diğer Doğu Bloku ülkeleriyle birlikte ve daha sonra ÇHC ile ittifak döneminde halkla ilişkiler faaliyetlerinin ikna ve propagandanın ötesine geçtiğine ilişkin Arnavutluk özelinde bulgulara rastlanamamıştır.

Bununla birlikte, Soğuk Savaş döneminin halkla ilişkileri halen yeterince derinlemesine irdelenmiş ve tartışılmış değildir. Günümüzün halkla ilişkiler yüklü dünyasından geçmişe baktığımızda, Soğuk Savaş dönemi halkla ilişkiler faaliyetlerinin, günlük hayattan popüler kültüre kadar geniş bir yelpazede -taraf ya da tarafsız- neredeyse tüm dünya ülkelerinin kamuoyunu etkilediği söylenebilir. Soğuk Savaş dönemi, uluslararası halkla ilişkiler alanında incelenmesi gereken önemli konulardan biridir.

Öte yandan, çok partili demokratik sisteme geçiş ile birlikte ilk genel seçimlerin yapıldığı 1991 yılından itibaren seçim süreçlerinde, partilerin siyasal alanda yürüttükleri kampanyaların, yaptıkları mitinglerin ve benzeri diğer faaliyetlerin modern anlamda Arnavutluk'taki halkla ilişkilerin başlangıcını oluşturduğu değerlendirilmektedir.

Arnavutluk'un siyasal hayatına baktığımızda; 1991 yılından günümüze dek, Arnavutluk'taki siyaset kültürünün hem ulusal hem de yerel düzlemde mücadele eden, iki dominant parti konumundaki Sosyalist Parti (SP) ve Demokratik Parti (DP) etrafında kutuplaştığını görmekteyiz.

Doğu Avrupa'da, 1990'lı yılların başında komünist rejimlerin çökmesi makro ve mikro düzeyde birçok sonuçlar doğurmuştur. Tek parti kontrolündeki politik alanın dönüşümü, sosyo-ekonomik alanda liberal piyasa ekonomisine geçiş ve sivil toplumun yeni bir toplumsal hayata geçişi oldukça sancılı bir süreç olmuştur. Arnavutluk da bu sancılı süreci yaşayan ülkelerden biridir. Bu bağlamda Arnavutluk, yeniden yapılanma sürecinde yoksulluk, işsizlik, göç, toplumsal cinsiyet gibi birçok sorunla karşı karşıya kalmış ve bunlarla mücadele etmiştir. Bununla birlikte, Arnavutluk'un hem geçmişten kalan hem de kendine özgü birtakım toplumsal özellikleri nedeniyle günümüzde devam eden bir imaj sorunu vardır. Batı dünyası için geçmişte bir öteki olan Arnavutluk, bugün AB ile entegre olma ve modernleşme yolunda bu imajını değiştirmeye çalışmaktadır. Arnavutluk'un bu yönde önemli halkla ilişkiler çabaları vardır. Bu çabalar içerisinde; sorunları ortadan kaldırmaya yönelik uluslararası kriterleri benimsemek ve uygulamaya geçmek, yeni kanunlar çıkarmak ve önlemler almak, kamu yönetimine ilişkin reformları hayata geçirmek, STK'ları desteklemek, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi için adımlar atmak, şeffaflık vs. sayılabilir.

Arnavutluk'un toplumsal yapısı, Müslüman nüfusun çoğunlukta olmasına karşın farklı dinlere, Bektaşılık gibi farklı öğretilere ve çeşitli etnisitelere mensup insanları barındırmaktadır. Bu

durum, Avrupa'da Arnavutluk'a özgü kültürlerarası bir iletişim ve birlikte yaşama ortamı sağlamaktadır. Arnavutlar, birbirlerinin dinine ve etnik kimliğine saygı ve hoşgörü göstermekte, bu özellikleriyle de gurur duymaktadırlar. Bu durum, Arnavutluk'un kültürel zenginliğinin bir göstergesidir. Arnavutluk, kültürel zenginliğini imaj yapılandırmasında ön plana çıkardığı oranda, uluslararası platformdaki imaj sorununu çözüme yönünde önemli bir adım atmış olacaktır.

Arnavutluk'ta halkla ilişkiler alanında faaliyet gösteren önemli STK'lar bulunmaktadır. Bunlar arasında, Arnavutluk Profesyonel Gazeteciler Cemiyeti, Arnavutluk Medya Enstitüsü ve Arnavutluk Halkla İlişkiler Enstitüsü gibi kuruluşlar vardır. Söz konusu kuruluşların, uluslararası önemli kuruluşlar tarafından desteklendiğini ve bu kuruluşlarla karşılıklı ilişkiler geliştirdiğini görmekteyiz. Ülkedeki söz konusu kuruluşlar, halkla ilişkilerin gelişimi ve uygulanmasında lokomotif görevi üstlenmiş durumdadır.

Arnavutluk'ta halkla ilişkiler disiplininin akademik alandaki gelişimine baktığımızda; 2000'li yılların başından itibaren Arnavutluk'ta özel üniversitelerin hızla yaygınlaştığını ve halkla ilişkiler bölümlerinin daha çok bu üniversitelerin bünyesinde açıldığını görmekteyiz. Arnavutluk'ta kamu üniversitelerinden çok, özel üniversitelerin ön plana çıkması, akademik olarak yüksek öğrenimde yeni bir paradigmanın teşvik edildiğinin göstergesidir. Akademide henüz yeni doğmuş olan halkla ilişkiler disiplini daha ziyade iletişim, medya ya da gazetecilik fakülteleri altında faaliyet göstermektedir.

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse; Arnavutluk'un kalkınma ve AB'ye entegre olma sürecinde olduğu göz önüne alındığında, halkla ilişkiler sektörünün de buna paralel olarak geliştiği ve sektörün ihtiyacına cevap verebilmek amacıyla özel üniversitelerin bünyelerine halkla ilişkiler bölümleri eklenerek bu gelişmenin fırsata dönüştürüldüğü söylenebilir. Arnavutluk'ta yükselen bir kariyer alanı olan halkla ilişkilerin aynı zamanda çekici bir endüstri haline geldiği görülmektedir. Arnavutluk yakın bir gelecekte, uygulamalı ve akademik olarak halkla ilişkiler bağlamında uluslararası alanda parlayan bir yıldız olarak kendinden söz ettirmeye aday bir ülkedir.

5. Kaynaklar

- Becerikli, S. (2005). Uluslararası Halkla İlişkiler, Nobel Yayınları: Ankara.
- Calloni, M. (2002), "Albanian Women After Socialism And The Balkan War", Advanced Thematic Network in Activities in Women's Studies in Europe, (Eds.) R. Braidotti, I. Lazaroms, E. Vonk, The Making of European Women's Studies, Utrecht University: Utrecht, pp. 49-60.
- Crampton, R. J. (2007), İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Balkanlar, Çev. Emel Kurt, Yayın Odası Yayınları: İstanbul.
- Jelavich, B. (2006), Balkan Tarihi – I: 18. ve 19. Yüzyıllar, Çev. İhsan Durdu, Haşim Koç, Gülçin Koç, Küre Yayınları: İstanbul.
- Jelavich, B. (2006), Balkan Tarihi – II : 20. Yüzyıl, Çev. Zehra Savan, Hatice Uğur, Küre Yayınları: İstanbul.
- Karasar, N. (2006), Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler, Nobel Yayınları: Ankara.
- Kennedy, P. (2013), Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri (16. Yüzyıldan Günümüze Ekonomik Değişim Ve Askeri Çatışmalar), Çev. Birtane Karanakçı, Türkiye İş Bankası Yayınları: İstanbul.
- Kuş, E. (2009), Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri, Anı Yayıncılık: Ankara.
- Langlois, G., Boismenu, J., Lefebvre L., Regimbald, P., (2003), 20. Yüzyıl Tarihi, Çev. Ömer Turan, Nehir Yayınları: İstanbul.
- Mazower, M. (2000), The Balkans: From The End Of Byzantium To The Present Day, Phoenix Press: London.
- Ortaylı, İ. (2005), İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, Alkım Yayınevi Yayınları: İstanbul.
- Özcan, H. (2011), Atatürk Dönemi Türkiye - Arnavutluk İlişkileri (1920-1938), Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları: Ankara.
- Sönmez, B., İ. (2007), II. Meşrutiyette Arnavut Muhalefeti, Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.
- Szajkowski, B. (2003), The Parlimentary Elections in Albania, June - August 2001, Notes on Recent Elections/Electoral Studies, Vol.22, Iss.2, pp.325-395.
- Vullnetari, J. (2012), Women and Migration in Albania: A View From the Village, International Migration, IOM, Vol.50, Iss.5.
- Wilcox, D.L., Cameron, G. T., (2006), Public Relations, Strategies And Tactics, Pearson Education.
- Yamanoğlu, M. A. (2013), "Halkla İlişkiler Araştırmalarında Vaka İncelemesinin Kullanımı Üzerine", (Der.) Melike Aktaş Yamanoğlu ve B. Pınar Özdemir, Halkla İlişkilerin Kazancı: Geçmiş Eğilimler, Yeni Yönelimler - Metin Kazancı İçin, De Ki Yayınları: Ankara.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayınevi: Ankara.

5.1. İnternet Kaynakları

- Balla, A. (2013), The PR Man: Savvy New Leader Aims to Tackle Albania's Image Problem, http://www.huffingtonpost.com/andi-balla/the-pr-man-savvy-new-lead_b_3697542.html Like, Erişim Tarihi: 27 Aralık 2013.
- Çelebi, E. (2005), Enver Hoca Dönemi Arnavutluk, Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, <http://www.arnavut.com/enver-hoca-donemi-arnavutluk/>, Erişim Tarihi: 7 Kasım 2013.

- <http://alphahistory.com/coldwar/cold-war-propaganda>, Erişim Tarihi: 13 Aralık 2013.
- <http://data.worldbank.org/country/albania>, Erişim Tarihi: 22 Aralık 2013.
- http://ec.europa.eu/enlargement/countries/detailed-country-information/albania/index_en.htm, Erişim Tarihi: 13 Mart 2014.
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Arnavutluk>, Erişim Tarihi: 19 Kasım 2013.
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Arnavutluk-Türkiye_ilişkileri, Erişim Tarihi: 21 Kasım 2013.
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Kominform>, Erişim Tarihi: 13 Aralık 2013.
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Olimpiyat_Oyunlar%C4%B1, Erişim Tarihi: 14 Mart 2014.
- <http://www.albanianuniversity.al>, Erişim Tarihi: 29 Ekim 2013.
- <http://www.albpr.org/>, Erişim Tarihi: 27 Aralık 2013.
- <http://www.arnavutum.com/>, Erişim Tarihi: 28 Ekim 2013.
- <http://www.beder.edu.al>, Erişim Tarihi: 27 Ekim 2013.
- <http://www.cam.ac.uk/research/news/cold-war-pr-spinning-the-ideologicalbattlefront>, Erişim Tarihi: 13 Aralık 2013.
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/al.html>, Erişim Tarihi: 14 Mart 2014.
- <http://www.durmusyilmaz.com/icerikoku.asp?ids=234>, Erişim Tarihi: 28 Ekim 2013.
- <http://www.euractiv.com/enlargement/albanian-socialists-win-election-news-528896>, Erişim Tarihi: 26 Ekim 2013.
- <http://www.institutemedia.org/index.html>, Erişim Tarihi: 13 Aralık 2013.
- <http://www.meb.gov.tr/aok>, Erişim Tarihi: 13 Aralık 2013.
- <http://www.unizkm.al/zkm/brick/home-al>, Erişim Tarihi: 27 Ekim 2013.
- <http://www.worldmapfinder.com/Tr/Europe/Albania>, Erişim Tarihi: 17 Ekim 2013.
- http://yegitek.meb.gov.tr/aok/Aok_Kitaplar/AolKitaplar/CagdasTurkVeDunyaTarihi1_2/3.pdf, Erişim Tarihi: 1 Ocak 2014.
- <http://www.4icu.org/reviews/11739.htm>, Erişim Tarihi: 27 Ekim 2013.
- OSCE/ODIHR, Republic Of Albania Parliamentary Elections, 24 June - 19 August 2001, OSCE/ODIHR Final Report, Warsaw, 11 October 2001, <http://www.osce.org/odihr/elections/106963>, Erişim Tarihi: 22 Aralık 2013.
- OSCE/ODIHR, Republic Of Albania Parliamentary Elections, 3 July 2005, OSCE/ODIHR Election Observation Mission Report, Warsaw, 7 November 2005, <http://www.osce.org/odihr/elections/106963>, Erişim Tarihi: 22 Aralık 2013.
- OSCE/ODIHR, Republic Of Albania Parliamentary Elections, 28 June 2009, OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report, Warsaw, 14 Sept. 2009, <http://www.osce.org/odihr/elections/106963>, Erişim Tarihi: 22 Aralık 2013.
- OSCE/ODIHR, Republic Of Albania Parliamentary Elections, 23 June 2013, OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report, Warsaw, 10 Oct. 2013, <http://www.osce.org/odihr/elections/106963>, Erişim Tarihi: 22 Aralık 2013.
- Schwartz, S. (2009), *Enverists and Titoists - Communism and Islam in Albania and Kosova, 1941-*

99: From the Partisan Movement of the Second World War to the Kosova Liberation War, *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, Vol.25, No.1, pp.48-72.

The Electoral Code Of The Republic Of Albania, Approved By Law no. 10019, dated 29 December 2008, and Amended by Law no. 74/2012, dated 19 July 2012, <http://www.osce.org/albania/14464>, Erişim Tarihi: 14 Mart 2014.

Tokabaş, E. (2012), "Wag the Dog (Başkanın Adamları) Adlı Filmin Halkla İlişkiler Yaklaşımları ve Kavramlarına Göre İncelenmesi", Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi, <http://ediztokabas.blogspot.com/2012/12/wag-dogbaskann-adamlar-adl-filmin.html>, Erişim Tarihi: 23 Aralık 2013.

Van Hook, M., P., Gjermani, E., Haxhiymeri, E. (2006), Sexual Trafficking Of Women: Tragic Proportions And Attempted Solutions in Albania, *International Social Work*, Vol.49/1, pp.29-40, <http://isw.sagepub.com/content/49/1/29>, Erişim Tarihi: 26 Ekim 2013.

5.2. Yapılan On-Line Mülakatlara Katılan Kaynak Kişiler

Dr. Jonida Kellezi, Tiran Avrupa Üniversitesi, 16 Ekim 2013.

Capt. Eglantina Mone, Arnavutluk Deniz Kuvvetleri, 7 Aralık 2013.

Extended English Abstract

The field of international public relations has substantially improved through public diplomacy and global PR companies in practice. From the academic point of view, the field expresses itself through country case studies which are written with historical, political, social, economic, and cultural aspects. In order to assess public relations praxis justly on the international scale one needs a perspective far from ethnocentrism. A sensitive approach should be pursued for social and cultural differences of the country in analysis. Therefore, analyzing the field in the Republic Of Albania which presents new progresses in terms of public relations, primarily the historical and social transformation of the country has been reviewed. For researchers, Albania is a riveting country with a turbulent history. Particularly at the end of the socialism era, it has been identified that Albania experienced a chaotic environment caused by economic, political, and social problems. Nowadays, Albania strives for rebuilding its image that was left from the past and takes internationally significant steps.

International migration is one of the main issues in Albania. Especially unemployment and economic concerns caused one-quarter of the country to emigrate abroad since the early 1990s. Recently, consisting of Muslims (an important proportion of which is from Bektashi tradition) and Christians (mainly formed of Catholic and Orthodox denominations) that comprise Albanians and other ethnic minorities around 3 million people live in Albania. In Albanian culture, this characteristic of the population cultivated respect and tolerance towards all religions and teachings. Amongst other values, Albania had better emphasize this valuable approach at international platforms in the context of public relations.

On the other hand, after the transition to multiparty democracy in 1991, public relations activities seem to gain intensity substantially during the election campaigns and elections in Albania. The Electoral Code Of The Republic Of Albania which is a significant step, was approved by law in 2008 and amended by law in 2012. It regulates the principles and procedures regarding the election campaigns and the media. Albanian electoral code contains regulations such as rights and obligations of electoral subjects during the campaign, using propaganda materials in public sphere, allocation of free airtime for campaigning on the Public Radio and Television for the political

parties, in terms of news or informative programmes performing broadcasts of the Public Radio and Television in compliance with the principles of impartiality, completeness, truthfulness, and pluralism etc. In addition, there are also similar regulations regarding the electoral campaign on private radio and television stations in the code. Moreover, the electoral code includes the duties and responsibilities of Media Monitoring Board which is a mechanism of inspection in the country.

In Albania, there are several civil society organizations such as The Albanian Institute of Public Relations (AIPR), The Association of Professional Journalists of Albania (APJ Albania), and The Albanian Media Institute (AMI) which function in the public relations field. AMI which is an integral part of civil society in Albania was established in 1995, with the the assistance provided by Danish International Development Agency (DANIDA) and the Danish School of Journalism. During almost two decades, AMI has been consolidated, constituting at present one of the main actors of civil society in Albania and one of the most important journalistic training institutions in the Balkans. Undertaking studies and projects in support of the development of the Albanian media, establishing relations with similar foreign and international organizations, facilitating the increase of funds and developing financial strategies which assure long-term sustainability, establishing strong relations with the Faculty of Journalism at the Tirana University, participating in and assisting the legislative processes in the field of media, and conducting opinion polls are amongst AMI's prominent missions. AMI accepts a substantial support from the Swiss Development Agency, SOROS Foundation, International Research And Exchanges Board (IREX), and other partners and donors. Additionally, there is an organic connection and close collaboration in between AMI and APJ Albania.

AMI's activities can be referred as; organizing training courses in different fields of journalism, establishing and maintaining an internet studio that offers free service to journalistic community, organizing joint activities, conferences, and roundtables for promoting media dialogue and developing media policies. On the other hand, AMI is substantially engaged in media policy issues in Albania, improvement of media legislation, Code of Ethics, and in various issues related to freedom of expression, access to information etc. Moreover, AMI publish essential books in journalism, public relations and similar fields.

The Albanian Institute of Public Relations (AIPR) is a civil society organization which exists and functions in the public relations field in order to set the highest standards of professionalism and integrity within practice. AIPR was founded in 2005 by a number of PR practitioners and scholars, aiming to respond to the growing need of the country to upgrading PR services while at the same time to drive demand and raise it towards professional standards. Dr. Agim Neza is a key founder of AIPR and one of the pioneers who grounded the institutional tradition of public communication in Albania. The Institute aims to establish growth for Albania's PR industry through institutionalization, knowledge acquisition, networking, and exchanging of new theories, platforms, ideas and findings. Moreover, the institute endeavours to be the leading PR organization in the region by setting the standards of the industry and increasing public recognition of this profession. AIPR has a vision that comprises various objectives of; developing PR field in Albania through the promotion of the interdisciplinary nature of public relations at all levels, studying public relations and communication experience derived in Albania and in the Balkans, increasing PR capacities for both of the public and private sectors according to professional international standards, supporting efforts of national branding and country's image building process, maintaining an intensive cooperation with the media and assisting their qualification relating to public relations activities, navigating public relations to become a profession, and providing professional standardization of public relations practice in the country.

Focusing on the evolution of public relations discipline in the academic sphere of Albania, it has been observed that public relations departments were just recently established and begun functioning in the universities. Since the year 2000, especially private universities have rapidly become widespread throughout the country. Standing out the private universities comparing to the public universities indicates that a new paradigm is getting promoted in higher education in Albania. Public relations departments have begun functioning particularly in private universities and under the faculties of communications, media, and journalism. With an overall assessment, taking into account that Albania is presently in the process of development and integration to EU, we can certainly say that in order to response to this process, public relations sector is also improving accordingly, and Albania takes this opportunity as an advantage by articulating public relations departments into the universities and expanding the field. Public relations can be viewed as a rising career field and an attractive industry in Albania. In the near future, Albania seems to be a shining star globally in the context of both applied and academic public relations.